

‘Bij de boer ben je altijd verzekerd van werk’

Foeke Kuiper uit Elahuizen en zijn dochter Bertina en zoon Stephan werken alledrie voor AB Vakwerk. Bertina gaf haar werk in de melkveehouderij ooit op vanwege een tijdrovende opleiding in de kraamzorg. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan: “Ik ging het agrarische toch missen”. Sindsdien heeft ze beide banen weten te combineren.

Foeke Kuiper heeft een melkveehouderij in Elahuizen. “In 2001 heb ik AB Vakwerk gebeld. Mijn bedrijf was te klein om van rond te komen en er was overal behoefte aan personeel.” Twee dagen later kon hij aan het werk bij een hudenhandelaar in Sneek. “Dat was smerig werk wat haast niemand wilde doen. Maar voor mij was het ideaal. Ik kon de werktijden prima combineren met mijn boerderij.” Hij bleef er werken totdat het bedrijf bij gebrek aan opvolging ophield te bestaan. Inmiddels had Kuiper een detachingscontract bij AB Vakwerk en kon aan het werk bij afvalverwerkingsbedrijf Omrin, eerst in Oudehaske en sinds 2017 in Harlingen. En hij valt regelmatig in bij Culterra, producent van organische meststoffen in Workum. Hij heeft ontdekt dat hij het liefst 's nachts werkt. “De sfeer is meer ontspannen. Je krijgt een veel persoonlijker band met je collega's. Ik had m'n hele leven wel 's nachts willen werken!” Tien nachten achter elkaar werken, maakt hem niets uit. “Ik slaap overdag net zo makkelijk. Maar het gebeurt nog weleens dat ik wanneer ik na de nacht thuiskom, dat ik begin met melken.” Want het eigen melkveebedrijf met een kleine honderd koeien gaat ook gewoon door.

Kuiper heeft een maatschap met zijn oudste zoon en ook zijn jongste zoon Stephan werkt in deeltijd op het familiebedrijf. Stephan volgde een agrarische opleiding, maar de basis werd thuis gelegd. “Ik wist als kind al dat ik boer wilde worden.” Acht jaar geleden begon hij als stapper via AB Vakwerk bij een melkveehouderij in de omgeving met 300 koeien. “Daar ga ik twee keer per dag heen om te melken en overdag ben ik hier. Een mooie combinatie, want ik kan over en weer makkelijk schuiven met uren. Als het daar druk is, werk ik daar wat meer en andersom.”

Ook zijn zus Bertina heeft de liefde voor de veehouderij van huis uit meegekregen. Ze voelt zich geen vrouw in een mannenwereld. “In het begin wilde ik me wel bewijzen, maar daar sta ik nu nooit meer bij stil. Ik voel me volledig geaccepteerd.” Zij heeft onder meer gewerkt als vertegenwoordiger van biologische producten voor de veehouderij. En ze is twee keer voor lange tijd naar Nieuw-Zeeland geweest om te werken op een bedrijf met meer dan duizend melkkoeien. Via AB Vakwerk werkt ze als uitzendkracht bij een melkveehouderij in Legemar. “Aanvankelijk om te melken, maar dat heb ik al gauw uitgebreid met andere werkzaamheden. Ik kan de bedrijfsvoering zo overnemen als het nodig is.”

Stephan vertrok in september voor drie maanden naar Texas om daar te werken bij een loonbedrijf. “Dat was al lang mijn droom. Werken bij megabedrijven met megamachines lijkt me machtig en ik krijg er enorm stuk ervaring bij.” Hier moesten ze hem dus even missen. “Maar ze gunnen me het wel, omdat het ik al zo lang wilde. Ze zeiden: ‘Als je daar klaar bent, kom je hier maar weer’.” Werken via AB Vakwerk bevalt de drie prima. Bertina: “Bij een uitzendbureau weet je dat er momenten zijn dat ze je niet nodig hebben, maar bij boeren is altijd wel werk”. Foeke vult aan: “Je moet je ook van beide kanten flexibel opstellen. De mannen die bij AB Vakwerk het werk verdelen, zijn daar vaardig in. Ik werk er nog altijd met plezier”.

‘Werk is een ‘uitlaatklep’ geworden’

Sierd Paulusma is zestig en heeft al zes jaar knieprotheses. Twee jaar geleden verloor hij zijn vrouw en vorig jaar beide ouders. Het heeft zijn perspectief op het leven veranderd. “Werk is een ‘uitlaatklep’, maar tussen aanhalingstekens.”

Paulusma uit Sumar heeft zijn koperen jubileum bij AB Vakwerk net gehad. Daarvoor was hij dertig jaar werkzaam bij een boomkwekerij. “Ik was 46 toen dat bedrijf ophield te bestaan en dan moet je solliciteren. Met uitzendbureaus had ik niet zoveel, want ik had altijd vast werk gehad. Maar ik ben toch naar AB Vakwerk gestapt en heb me overal voor aangeboden. Werk is werk.” Na wat losse klussen kreeg hij voor een bedrijf in Sliedrecht het groenonderhoud van onder meer PostNL-locaties en Fletcher-hotels in de drie noordelijke provincies. “Dat was mooi werk, waar ik mijn eigen planning op los kon laten. Maar toen er PostNL-locaties sloten, moest ik steeds verder weg voor werk. Het bedrijf wilde me wel houden, wat een compliment was, maar dat reizen lag me niet.”

Daar kwam bij dat Paulusma steeds meer last van zijn knieën kreeg. “Al die jaren op ladders staan snoeien, begon z’n tol te eisen. Op m’n 52ste waren m’n knieën al dermate versleten, dat ik voorzichtig moest zijn.” Hij gaf zijn hobby voetbal eraan, maar desondanks zette de slijtage zo door dat hij twee jaar later nog amper lopen kon. “Ik was ‘te jong’ voor een operatie en dan kom je in aanmerking voor een re-integratieplan.” Hij bleef zich echter met succes verzetten tegen een leef-tijdsgrens. Een half jaar later was hij hersteld van operaties aan zijn beide knieën. “Ik was weer volledig inzetbaar, al ga ik niet zo makkelijk meer op mijn knieën liggen.”

Sindsdien werkt Paulusma in de groenvoorziening van gemeente Opsterland. “Ik had wel eens kritiek geuit op de manier van snoeien en dan moet je ook bewijzen dat het anders kan.” Hij geeft daarin leiding aan mensen van de sociale werkvoorziening en sinds vorig jaar heeft hij mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt onder zich. Mede omdat zij drie-daagse werkweken hebben, heeft Paulusma ook besloten minder te werken. “Na het overlijden van mijn vrouw, begon ik heel anders te denken over het leven. Werk is niet het belangrijkste en van drie dagen kan ik ook rondkomen. Ik heb nu meer tijd voor mijn kinderen en kleinkinderen.” Over AB Vakwerk is hij lovend. “Het contact verloopt altijd soepel en de contactpersonen tonen belangstelling voor waar je mee bezig bent. En in deze moeilijke periode hebben ze me nooit gepusht.”

‘AB Vakwerk heeft me nooit laten zitten’

Sikke Peenstra werkt volgend jaar al veertig jaar voor AB Vakwerk. “Bewust, vanwege de afwisseling.” De laatste dertien jaar echter steevast op een maaimachine voor onder meer sportvelden. “Maar ik ben blij dat ik dit doen kan.”

Peenstra houdt van het boerenleven. Bij zijn woonboerderij in Hinnaard, heeft hij drie hectare grasland waarop hij wat schapen en dikbilkoeien houdt. Voor zijn broodwinning heeft hij zich altijd uitbesteed als bedrijfsverzorger. Melken was een van zijn favoriete bezigheden en hij vertelt smakelijk hoe hij eens per vergissing noodgedwongen twee veestapels achter elkaar moest melken. “Ik had een adres opgekregen, reed er ’s morgens even na vijven heen en molk de koeien. Ik had me intussen wel afgevraagd waar toch die koe was die penicilline kreeg. Daarvan worden de uiers paars gespoten, zodat je weet dat je die melk moet afvoeren, maar geen paarse koe te zien. Toen ik klaar was, kwam de verbaasde boer aan lopen: ‘Bedankt voor het melken, maar je moest bij de burens zijn’. Die stonden me inderdaad al op te wachten en mijn vrouw ook, want ze hadden haar gebeld waar ik bleef. Dus zij dacht minstens dat ik een sloot in was gereden. Toen heb ik die koeien ook nog maar gemolken en daar stond ook de paarse koe tussen.”

Maar melken is er voor Peenstra sinds 2004 niet meer bij. “Ik reed op een rondebalenpers. Het was een demopers en ik had steeds malheur. Na vijftien balen sloeg ‘ie iedere keer in storing en moest ik ‘m met de hand weer voor de sensor draaien. Ik had al een paar keer om een monteur gebeld, maar het was zo druk dat ik me zelf nog maar moest zien te behelpen.” In een onbewaakt ogenblik ging het fout. Peenstra kwam bij in het ziekenhuis en moest leren leven met het besef dat hij zijn rechterarm mist. “Voor mijn gevoel heb ik ‘m nog en de fantoompijn blijft. Dat gaat nooit over, maar als je bezig bent kun je het loslaten.” Hij laat zich niet beperken. “Dat leren ze je in het ziekenhuis wel. Ik spring zo in het water en zwem een eind weg.” Hij knutselt met één hand van alles in elkaar - “de lijmtang is mijn vriend” - en kan met een zelfontwikkeld hulpmiddeltje zelfs zijn hobby biljarten blijven uitoefenen.

Hij haalde opnieuw zijn rijbewijs en werkt sindsdien via AB Vakwerk voor Noordmans Maaiservice in Britswert. “Het is een vak apart, je moet strak werk afleveren. En er zitten regelmatig nieuwe adressen tussen, waardoor ik ook weer andere mensen ontmoet.” Peenstra haalt er voldoening uit. “Met dank aan AB Vakwerk, die heeft me nooit laten zitten.”

‘Ik zie graag dat alles op rolletjes loopt’

“Ik had een pake die o zo coöperatief was. Hij heeft de zuivelfabriek in Wolvega mee opgericht en ik heb ‘m mee afgebroken.” Met die cryptische omschrijving zet Sietze Jelsma (83) uit Aldeboarn de toon van het gesprek. Hij was boer, maar bovenal bestuurder en zat welgeteld in dertien besturen. Organiseren zit hem in het bloed.

Jelsma is een man van cijfers. Veel van zijn herinneringen noemt hij met datum, maar ook telefoonnummers en autokentekens staan in zijn geheugen gegrift. “Als we vroeger een bestuursvergadering hier in het café hadden en er stond een auto in de weg, dan kwam de cafébaas naar mij toe met het kenteken. Ik kon hem dan wel vertellen van wie de auto was.” Die affiniteit kwam Jelsma als secretaris en in sommige besturen als penningmeester goed van pas. “Ik ben ook nog een poosje voorzitter geweest, maar dat beviel me niet zo.” Op 16-jarige leeftijd ontwikkelde hij al een bestuurlijke ambitie. “Door het voorbeeld van mijn grootvader begon de coöperatieve gedachte ook bij mij te leven. Hij had een goede kennis die een vooraanstaande positie in de Friese Maatschappij van Landbouw had. Die man mocht ik heel graag. Die zei me toen al: ‘Wij zien jou later nog wel eens’.”

Jelsma groeide op in Weststellingwerf en nam daar ook de boerderij van zijn vader over. In 1967 kon hij door een ruil binnen de familie de boerderij in Aldeboarn overnemen. “En toen had ik met een Boerenhulp nodig.” Hij weet het nog goed. “Op 6 mei 1967 waren we verhuisd en op 27 mei 1967 lag ik met een schedelbasisfractuur in bed - na een val van de hooizolder op de betonvloer - en daar moest ik tot 17 juli blijven liggen. Het was midden in de zomer, de drukste tijd. Dan lig je niet lekker, wetende dat anderen het werk voor je moeten doen. Maar ik had een lieve vrouw die me goed onder de duim had. Dokter had gezegd dat ik moest blijven liggen, anders zou de hoofdpijn chronisch worden.” Zijn vrouw Lutske zag er persoonlijk op toe dat het doktersadvies werd opgevolgd. “Ik heb Boerenhulp vaker nodig gehad. Ik ben van nature druk en had ‘brieke’ ongelukken.” Maar Lutske hield de boel draaiende, vertelt Jelsma met waardering. Ze overleed in 2011, maar haar ‘rode mutsje’ bewaart hij als een relikwie. “Als lid van het dagelijks bestuur, was ik soms alle dagen onderweg voor een bestuursvergadering. Lutske had daar wel begrip voor. Dan hoefde ik maar te kijken of ze zette haar rode mutsje op en nam de boerderij over.”

Opschieten en aanpakken, was ook Jelsma’s stiel als het op besturen aankwam. “Ik houd van organiseren, maar ik wil ook dat alles op rolletjes loopt.” Hij nam geen blad voor de mond. “Als het goed ging, zei ik het, maar als het niet goed ging, zei ik het ook. Dat werd me niet altijd in dank afgenomen.” Jelsma zat in het zuivelbestuur toen de vier grote en vier kleine zuivelcoöperaties in Friesland - waaronder de door zijn grootvader opgerichte coöperatie in Wolvega - fuseerden. Zes-tien jaar lang zat hij in het bestuur van de afdeling Utingeradeel van de Friese Maatschappij van Landbouw. Hij zat in het afdelingsbestuur van Boerenhulp, schoof door naar het provinciale bestuur en maakte meerdere fusies mee. Hij zat verder in besturen van tal van agrarisch gerelateerde organisaties, zoals de CAF, een grasdrogerij en de Bond van Landpachters en Hypotheekboeren. Maar hij had ook zitting in niet-agrarische besturen, zoals een buurtbestuur en een Nutsdepartement. “Maar Lutske remde me gelukkig ook wel eens af: ‘Zo is het genoeg, anders ben je altijd onderweg.’ Dan had zij het laatste woord.”

‘Alert blijven op wat er speelt’

Koop een vetplant bij een bloemisterij, woonwinkel of bouwmarkt en de kans is groot dat die bij Amigo Plant vandaan komt. De grootste Succulentenkwekerij ter wereld heeft 135 medewerkers. Een deel van de flexibele schil wordt via AB Vakwerk betrokken.

De vetplantenkwekerij in Heerhugowaard is in 2003 ontstaan uit de hobby van eigenaar Gerard van Langen. “Hij verzamelde al van jongs af aan vetplanten”, vertelt Koen Beemsterboer, die in 2009 zijn compagnon werd. “Gerard kweekte die in een hoekje van de kassen van zijn oom. Na jaren tomaten telen in de kassen van zijn vader, zag hij geen brood meer in de tomatenkwekerij. Mede vanwege de stijgende gasprijzen zat het vrij ondernemen er niet meer in. Toen schakelde hij helemaal over naar vetplanten.” Niet dat vetplanten geen warmte nodig hebben. “Maar we hoeven er niet extreem voor te stoken. Bovendien hebben ze weinig onderhoud nodig. Ze kunnen het bij de consument wel drie maanden volhouden zonder water. Ze zijn in die zin veel duurzamer dan een bijvoorbeeld een potchrysanthe die na een paar weken verlept.”

De ondernemers zagen de populariteit van de vetplant alleen maar toenemen en het bedrijf groeien van 2,5 hectare kas naar 20 hectare, verspreid over meerdere locaties in de omgeving. In 2013 werd er uitgebreid met een complex van 7 hectare in Portugal, waar de temperatuur ideaal is voor de kwekerij en veel arbeidskrachten voorhanden zijn. Amigo Plant levert het hele jaar door tachtig soorten vetplanten en arrangementen, afgestemd op de seizoenen, uit vijf families. “We hebben tevens een eigen veredelingsstak die iedere maand een nieuwe soort oplevert. Dat is de ene keer ter vervanging en de andere keer ter uitbreiding.” Vijf procent van de teelt blijft in Nederland, de rest wordt door heel Europa afgezet. Amigo Plant houdt zoveel mogelijk in eigen bedrijf, van administratie en verkoop tot techniek en transport. “Het enige wat we delen is het personeel, de flexibele schil is een vak apart.”

Al negen jaar betreft Amigo Plant uitzendkrachten via AB Vakwerk. “Dat zijn er zo’n veertig, maar ik red het niet alleen meer met AB Vakwerk. Dat was vijf jaar geleden wel anders, toen was één telefoontje genoeg om voldoende mensen te krijgen. De agrarische wereld verandert razendsnel. Dat zie je aan de teruglopende belangstelling voor agrarische scholen en de terugloop van personeel. AB Vakwerk moet alert blijven op wat er speelt, anders worden ze ingehaald door anderen.” Beemsterboer is twee jaar geleden lid geworden van AB Vakwerk: “In eerste instantie om de betrokkenheid met onze leveranciers te vergroten. Maar het geeft je ook een kijkje achter de schermen en het biedt de mogelijkheid om via de ledenraadsvergaderingen te adviseren en controleren.”

‘AB Vakwerk biedt afwisseling én doorgroeimogelijkheden’

Zoekend naar passend werk, schreef Martin ter Beek zich in bij meerdere uitzendbureaus. “Ik wist nog niet precies wat ik wilde en dacht: ‘Ik zie wel wat ik tegenkom’. Toen kwam ik erachter dat ik de afwisseling juist leuk vind”. Na een tip over AB Vakwerk schreef hij zich ook daar in. Inmiddels werkt hij er 23 jaar met plezier.

Ter Beek uit Middenbeemster is sinds vier jaar gedetacheerd bij A. Hak, specialist in ondergrondse infrastructuur. “Ik ben daar voorsteker. Voordat de kraanmachinist gaat graven, steek ik met de schop voor om te kijken of er geen kabels en leidingen liggen. Dat is serieus werk. Je bent als het ware de ogen van de machinist, want hij kan niet alles zien vanuit zijn cabine. Het begint al met het aanvragen van een klikmelding bij de gemeente. Die neem ik van tevoren goed door om te weten wat er in de grond zit. Het is meer een indicatie, want in praktijk ligt het niet altijd zoals op de tekeningen. Vandaar dat voorsteken ook zo belangrijk is.” En ligt er ‘een 10 kV’er’ - een hoogspanningskabel van 10.000 kiloVolt - dan laat de voorsteker het graafwerk tijdelijk stilleggen. “Daarop staat een telefoonnummer van iemand van de netbeheerder dat je moet bellen. Die moet erbij zijn en de kabel vrijschakelen voor je ‘m blootlegt.”

Voorheen was Ter Beek zelf vijftien jaar kraan- en shovelmachinist. “Het mooie van AB Vakwerk is ook dat ze je de mogelijkheid bieden om door te groeien binnen langere dienstverbanden.” Zo werkte hij zich op tot DLP’er (deskundig leidinggevende projecten). “Ik heb toen een aantal jaren op saneringsprojecten gezeten. Dat vond ik leuk en heel leerzaam. Maar uiteindelijk zou ik meer tijd achter een bureau doorbrengen, dan dat ik buiten aan het werk zou zijn. Toen heb ik gezegd: ‘Hierna graag wat anders’, en daar wordt dan ook weer voor gezorgd.”

De veelzijdigheid van opdrachten spreekt Ter Beek aan: “Dat is een van de redenen waarom ik bij AB Vakwerk gebleven ben”. Hij benoemt tijdelijke opdrachten, zoals ontruiming in opdracht van een deurwaarderskantoor. “Woningen van mensen die uit hun huis zijn gezet moeten wij leeghalen, zodat er nieuwe bewoners in kunnen trekken.” Maar hij heeft ook kennis gemaakt met het delven en ontruimen van graven. “Dat laatste ging om vakantievervanging, dus het was voor een korte periode. AB Vakwerk vroeg ik dat wel wilde doen en ik wil alles proberen. Het was een hele aparte ervaring die je bijblijft, maar ik weet wel dat ik het niet altijd wil doen. Ik zie liever mensen lachen.”

Ter Beek is zich bewust van de markt. “Ik weet wat ik waard ben en wat ik kan verdienen. Daarover ga ik het gesprek ook aan en daar wordt naar geluisterd. Maar aan de andere kant neemt AB Vakwerk ook zelf het voortouw. Toen ik diploma’s had gehaald, kwam mijn werkgever zelf naar me toe om te zeggen dat ik salarisverhoging verdiende.” Ter Beek stapt ook naar kantoor als hij opmerkt dat het op de werkvloer wringt. “Anders bereiken die geluiden hen waarschijnlijk niet. En ik merk dat er ook wat mee gedaan wordt.” Maar als een werkwijze wel succesvol is, laat hij het ook weten. “Ik hoor van zzp’ers die op payrollbasis werken dat ze heel tevreden zijn over het gemak van het werkportaal. Ze hoeven zelf geen rekeningen te sturen, dat regelt AB Vakwerk allemaal en ze krijgen elke donderdag hun geld. Ik heb doorgegeven dat ze daar dik tevreden over zijn.” Hij besluit: “Ik ben nog steeds heel blij met AB Vakwerk. Ik zie me hier de rest van m’n loopbaan wel doorbrengen”.

‘Alleen als er natuurijis ligt ben ik weg’

Als vakantieminnend Nederland het ervan neemt, is het in de agrarische sector vaak op z'n drukst. Jim Dol, bloemenkweker in Ursem, maalt niet om vrije tijd, behalve als er ijs ligt: "Als het dan even kan, ben ik hier weg."

Dol zat in het laatste jaar van de tuinbouwschool toen hij bij zijn vader in een maatschap stapte. Samen veranderden ze geleidelijk de koers van het agrarische bedrijf naar volledige tulpen- en -broeierij. "In '95 kreeg m'n vader een hartstilstand. Dat was mijn eerste kennismaking met AB Vakwerk, in die zin - we waren al veel langer lid - dat we een jaar lang bedrijfsverzorging kregen. Dat beviel heel goed." Toen zijn vader in 1997 overleed, kwam Dol er alleen voor te staan. "Maar ik zat toen al tien jaar in het bedrijf en mijn vader had van lieverlee al heel veel aan mij overgelaten. Hij is daarbij altijd een heel goede ondersteuning, echt een klankbord, geweest." Qua bloemenproductie was het bedrijf destijds al bijna op z'n huidige sterkte. "Alleen wat betreft de bollen- teelt zaten we toen op tien hectare, tegenover dertig nu. In die tijd kwam de nettenteelt op, waar- na je ook aan schaalvergroting kon denken. Voor die tijd werden de bollen nog met de hand ge- raapt, waarvoor we hier ook dertig mensen aan het werk hadden. Nu kunnen we met net zoveel mensen veel meer werk rondzetten."

Het bedrijf geeft het hele jaar rond werk, is het niet in de bollen dan wel in de broeierij. Dol teelt ook tulpen in Zuid-Frankrijk die hier in bloei worden getrokken. "Ik heb dus het hele jaar door ex- tra mensen nodig, die ik door AB Vakwerk laat aanvullen." Een ideale, degelijke samenwerking, vindt hij. "De piek ligt in de zomer. Dan bespreek ik twee maanden van tevoren met de interceden- ten hoeveel mensen ik nodig denken te hebben. Een week van tevoren besteed ik er nog een tele- foontje aan en dan loopt het vanzelf. AB Vakwerk verzorgt huisvesting en vervoer. Ik hoef zelf niets te doen aan werving, selectie en loonafwikkeling. Ik blijf als werkgever verantwoordelijk, maar dat is ook één van de redenen dat ik bij AB Vakwerk blijf. Ik weet dat alles keurig volgens de regels wordt afgewikkeld en dat ik niet nadien nog problemen krijg."

Dol spreekt van een goede verstandhouding. "Tijd voor vakantie heb ik niet echt, er is hier altijd wat te doen." Maar als fervent schaatsliefhebber slaat hij de klantendagen tijdens de marathons in Hoorn en Alkmaar niet over. "En al vanaf het eerste jaar ga ik bijna ieder jaar met AB Vakwerk naar de Weissensee voor de alternatieve Elfstedentocht."

‘Ik doe het uit liefde voor de koe’

“Passie voor vee.” Dat is voor Kees Postma de voornaamste reden waarom hij al ruim dertig jaar bij AB Vakwerk in dienst is als agri-expert/klauwverzorgers. “Ik zie graag een mooie gezonde koe, die goed melk geeft. Daar kan ik van genieten.”

Kees Postma uit Grou is eind oktober net terug van zijn jaarlijkse reis voor AB Vakwerk naar Griekenland. Van september tot en met november gaan er op toerbeurt klauwverzorgers naartoe om bij zo’n veertig boeren door het hele land 6500 koeien te bekappen. Normaliter verblijven de vakmensen er drie weken, maar dit seizoen was Postma er vanwege ziektevervangings zelfs zes weken achtereen. In 2012 heb ik me opgegeven voor dit Griekenland-avontuur en ik doe het nog steeds met veel plezier. We worden er met open armen ontvangen. We hebben daar in al die jaren ook wel wat opgebouwd.” Hij vertelt hoe de professionals van AB Vakwerk ook daar met de nieuwste apparatuur werken en hoe het welzijn van de dieren en daarmee de melkproductie is toegenomen. “Het is prachtig om te zien hoe een koe die kreupel de klauwverzorgingsbox in is gegaan er probleemloos weer uitloopt. Daar doe ik het voor.”

Een klauw bekappen is veel meer dan een mes hanteren. “Het bekappen is in eerste instantie preventief, maar daar komt het curatieve natuurlijk ook bij.” En dat weten de veeartsen ook. “Voor dit vak moet je de hele anatomie van de koe kennen en van de poten weten wij alles. Een veearts zal tegenwoordig zelf niet zo snel meer een klauw bekappen. ‘Die zegt: Bel AB Vakwerk maar’.” Voorkomen is beter dan genezen, zegt Postma over zijn rol als adviseur. “We observeren de koe als die naar de box loopt en dan hebben we vaak al een indicatie wat er aan de hand kan zijn, Na afloop kan er gericht advies geven.

Om een volgende generatie enthousiast te maken voor het vak heeft Postma zich opgegeven voor klauwverzorgingsinstructeur. “Het lijkt me een leuke uitdaging. En ook al zou er van de honderd maar één zijn die het oppakt, dan hebben we die gewonnen!”

‘Buurmans gras lijkt altijd groener’

Jan Zwaan uit Anna Paulowna had zijn 25-jarig jubileum bij AB Vakwerk gehad kunnen hebben, was het niet dat hij tussentijds een uitstapje maakte. “Buurmans gras lijkt altijd groener”, zegt hij hierover, want na vier jaar keerde hij op zijn schreden terug.

“Ik ben op een boerderij opgegroeid en ben een echt buitenmens. Altijd binnen werken is niks voor mij.” Zwaan groeide op op een gemengd bedrijf en verkoos de landbouw boven de veeteelt. Zijn vakrichting is de bloembollenteelt. “Na de middelbare landbouwschool heb ik in de avonden de bloembollenvakschool gedaan. Planten, verzorgen, selecteren en oogsten is echt mijn ding.” De bloembollenteelt is een vak apart binnen de agrarische sector, merkt hij op. “Het is precies werk, het zit tegen tuinbouw aan. Bloembollenkwekers zijn over het algemeen heel nauwkeurig.”

Toen het bollenbedrijf waar hij vast werkte in 1991 afslankte, werd Zwaan door zijn zwager getipt over Boerenhulp. “Hij werkte daar als melker en adviseerde me ook eens op kantoor binnen te stappen.” Zwaan kon er meteen aan de slag. Hij weet nog wel wat zijn eerste opdracht was - “bollen planten, liggend op een plantkar” -, maar waar dat was kan hij zich niet direct meer herinneren. “Vroeger had je veel verschillende werkgevers, maar nu zijn het twee à drie over het hele jaar genomen. Een enkele keer komt er nog eens een invalklus tussendoor wegens ziekte. Maar zoals vroeger als bedrijfsverzorger een heel bedrijf runnen is niet meer reëel, want de bedrijven zijn zoveel groter geworden. Dat lukt je als invaller niet, dan moet je er helemaal ingroeien.”

Zwaan had een vast contract als agri-expert, maar besloot na twaalf jaar toch van baan te veranderen. “Je probeert eens wat anders. Ik wilde gaan werken op een vrachtwagen bij een fouragehandel. Maar ik was meer binnen aan het vegen, dan dat ik onderweg was. Uiteindelijk vond ik het niets, ik wilde het land weer op.” Hij kon gelijk weer bij AB Vakwerk terecht.” Op deze manier werken bevalt me prima. Het is veelzijdig en ik word regelmatig teruggevraagd.” Maar het liefst loopt Zwaan over de akkers langs voor het oog eindeloze rijen tulpen. “Ziekzoeken noemen ze dat. Dan ga je met een selectiespuitje op zoek naar virussen en dwalingen.” Vaak loopt hij dagenlang alleen. “Dan gaat het om bladselectie. Als de bloemen gaan bloeien, komen er meer mensen bij. Ik vind het leuk werk. Ik heb wel gelopen op percelen van 500 meter lang, maar dat is gezond. Je loopt heel wat kilometers op een dag en bent lekker buiten bezig.”

‘Als verhoudingen veranderen, is het tijd om plaats te maken’

Jan Bruin (84) uit Oosterwolde is een van de grondleggers van AB Vakwerk. Hij was betrokken bij de oprichting van de plaatselijke boerenhulpverenigingen en stimuleerde de latere fusies om uiteindelijk te komen tot één organisatie voor heel Friesland. De huidige CAO voor de bedrijfsverzorgers is gebaseerd op zijn model. “Zo wilde ik het en anders ging ik niet akkoord.”

Zijn vader zag hem als zijn opvolger op de boerderij in Steggerda, maar Jan Bruin had andere ambities. “Ik heb graag contact met mensen.” Toen hij in 1959 door de bestuursvoorzitter van de Friese Maatschappij van Landbouw benaderd werd voor de functie van assistent van adjunct-secretaris Hoornstra, hoefde hij niet lang na te denken. Eenmaal goed ingewerkt maakte hij na vier jaar een uitstapje naar de Gelderse Maatschappij van Landbouw. “Daar kwamen ook de boerenhulpverenigingen van de grond. Een deel van mijn taak was om de boeren bij de organisatie daarvan te assisteren.” Drie jaar later keerde Bruin op verzoek van Hoornstra terug naar Friesland om zich daar volledig te richten op de organisatie van de bedrijfsverzorging.

“Boeren die een vereniging op wilden richten kwamen bij mij. ‘Hoe vinden we iemand die bij ons in dienst wil komen? Hoe regelen we huisvesting, telefoon en vervoer? Wat moet een zieke boer betalen als hij hulp nodig heeft?’ Al het regelwerk legden ze bij mij neer en ik nam mijn ervaring mee van de ene naar de andere club in oprichting.” Dat waren er uiteindelijk enkele tientallen, met alle kinderziektes van dien. “Eén man in dienst voor vervanging is te weinig als er twee boeren ziek zijn. Maar is er niemand ziek, dan zit die man thuis. De leden gingen dan werk voor hem zoeken, want ze moesten hem toch betalen. Maar voor anderen was het een rem om lid te worden, want dat kostte geld.”

In plaatsen als Aldeboarn waar de eerste Coöperatieve Boerenhulpverleningsdienst werd opgericht, werkte het systeem prima. “Een van de mensen van de zuivelfabriek regelde wel dat die club ging lopen. Hij vertelde dat als hij naar een ledenvergadering ging, hij zich liet bellen door zijn vrouw. Met de kastelein had hij afgesproken dat die dan door de zaal zou roepen: ‘Telefoon voor de boerenhulp’. En de boeren zeiden vervolgens tegen elkaar: ‘Hij heeft wel werk!’ En dan nam het ledental toe. Die club had uiteindelijk wel drie à vier man in dienst die ook allemaal aan het werk waren.” Maar er waren ook andere verenigingen die dreigden zichzelf op te heffen bij gebrek aan leden. Bruin stimuleerde dat clubs fuseerden voor meer stabiliteit. “Dan hadden ze meerdere boerenhulpen tot hun beschikking, waarvoor ook meer werk was.”

Toen in de jaren zeventig alle Friese verenigingen fuseerden tot de AAV Friesland, bepaalde Bruin dat er werkverdelers in dienst werden genomen. Zelf werd hij directeur tot aan zijn pensioen. Hij was kind aan huis bij het Ministerie van Landbouw en onderhandelde persoonlijk met vakbondsleders over een CAO voor de agrarische bedrijfsverzorging. “Overuren wilde ik niet over een kwartaal, maar over het hele jaar verrekenen. Ik heb wel zeven jaar onderhandeld, maar de CAO is er gekomen zo ik het wou.” Bruin maakte in 1995 gebruik van de VUT-regeling. “Ik was iemand geworden die bepaalde hoe we het gingen doen. Toen ik net begon, waren de boeren zo oud als mijn vader. Die vonden het prima als een jongere het regelwerk deed. Vijftien jaar later, waren ze oud als ikzelf en werkten we als broers samen. Maar weer vijftien jaar later, waren ze zo oud als mijn zonen. En zonen willen het anders dan hun vaders, dus toen werd het voor mij tijd om plaats te maken.”

‘Je moet je basis niet vergeten’

Jacoba Jensma, lid van de ledenraad, constateert dat AB Vakwerk doelbewust werkt aan een ledenstrategie om de boeren beter van dienst te zijn. “Een mooie ontwikkeling, want daar ligt de oorsprong van het bedrijf. Je moet je basis niet vergeten.”

Klaas Jan en Jacoba Jensma runnen een groot akkerbouwbedrijf in Hijum en Ferwert. Ruim tien jaar geleden gaf Jacoba haar baan als HR-adviseur op, maar haar expertise neemt ze graag mee in de ledenraad van AB Vakwerk. “Door de schaalvergroting wordt de factor vreemde arbeid op een boerenbedrijf steeds groter. Daarom vind ik het niet alleen leuk, maar ook zinvol om in een bedrijf als AB Vakwerk in de ledenraad te zitten en aan te geven wat ik signaleer in het agrarische bedrijf. In de ledenraad zitten 19 mensen uit verschillende sectoren, met allemaal hun eigen achtergrond, manier van werken en prioriteiten. Hun inbreng komt zo mooi samen.” Een van de zaken die Jensma vanuit haar achtergrond inbrengt, is het belang van opleiding. Ze noemt als voorbeeld: “Voor AB Vakwerk is heftruckchauffeur een specialisme, maar als wij extra mensen nodig hebben, verwachten we standaard dat ze een heftruckrijbewijs hebben. Daarover gaan we met AB Vakwerk in gesprek. Zorg dat je mensen opleidt, zodat ze breed inzetbaar zijn. Dat maakt je voor de hele branche veel aantrekkelijker. Als je die mensen niet kunt leveren, mis je kansen”.

Voor het inhuren van mensen zouden leden in eerste instantie aan AB Vakwerk moeten denken, vindt Jensma. “AB Vakwerk heeft z’n DNA in de agrarische sector en moet garant staan voor kwaliteit. Er zijn andere partijen die misschien goedkoper zijn en sneller kunnen leveren. Maar krijg je dan ook de kwaliteit die je wilt hebben? Daarin moet iedereen zijn eigen afweging maken.” Daarnaast is het zaak dat de leden bekend zijn met de diensten die AB Vakwerk levert. “Sommige leden weten bijvoorbeeld niet dat AB Vakwerk specialisten op het gebied van klauwverzorging in huis heeft en dat zij bovendien beschikken over de nieuwste apparatuur.”

Jensma is positief gestemd over de ontwikkelingen. “Het is mooi om te zien, dat - ondanks dat AB Vakwerk heel erg gegroeid is en het er soms op leek dat het ledenbelang wegzakte - die aandacht er wel is. Zo zijn er gesprekssessies geweest, waarin leden werden uitgenodigd aan te geven waar hun bedrijf nu staat en waar ze over tien jaar willen staan. Gevraagd werd wat AB Vakwerk daarin kan betekenen als het gaat om de factoren dienstverlening en arbeid. Ik verwacht dat ze onder meer door die gesprekken goed in kunnen schatten waar de behoefte ligt en dat ze de organisatie in die richting ontwikkelen.”

‘Ik zoek graag mijn eigen weg’

Hans Hak uit Oudehaske werkt ruim twaalf jaar als Wajonger via AB Vakwerk. Sinds twee jaar bij kraanbedrijf Kielstra in Heerenveen. “Ze zochten een leerling-machinist en daar heb ik op gesolliciteerd. Ik zoek graag mijn eigen weg.”

Wie Hans Hak ontmoet, ontmoet een gespierde, welbespraakte jongeman die heel goed weet waar hij staat en waar hij naartoe wil. Hij schreef zich op 16-jarige leeftijd in bij AB Vakwerk, toen loonbedrijf Veldman in Luinjeberd waar hij stage liep hem vroeg ook in de zomervakantie te komen werken. “Toen ik een Wajong-uitkering kreeg, kon ik daar volledig aan het werk. Maar door de recessie moest ik er als jongste medewerker als eerste weer uit.” Lang zat hij niet thuis. “Daarna heb ik met veel plezier gewerkt bij melkveebedrijf De Telegraaf in Rottum. Ik had het meest met de techniek en zat graag op de trekker, de shovel of de kraan. Vooral graafwerk vind ik prachtig. Ik heb er ook wel gevoel voor, net als mijn pake die kraanmachinist was.”

Toen Hak na acht jaar van baan wilde veranderen, werd hij weer benaderd door zijn vroegere werkgever. “Die wilde me graag weer hebben en ik had er goede ervaringen mee, dus dat heb ik weer een poosje gedaan.” Tot de vacature van Kielstra voorbijkwam. “Ik ben hier zelf naar binnen gestapt en ze gunnen me die kans.” Hij weet heel goed waar zijn beperkingen liggen. “Ik heb dyslexie en dyscalculie en moet alles in de praktijk leren.” Maar hij laat zich er niet door beperken en is digitaal vaardig. “Ik heb me aangewend hulp te vragen en ik heb allerlei foefjes ontwikkeld. Als ik bijvoorbeeld met de vrachtwagen ergens naartoe moet, vraag ik mijn collega’s mij het adres te appen. Daarna zet ik het met kopiëren en plakken in de navigatie.” Hij is terecht trots op het behalen van zijn groot rijbewijs. “De theorie was best pittig, maar ik heb het vorig jaar in 3,5 maand gehaald.”

Hak is bij Kielstra verantwoordelijk voor de stalling van het groot materieel en verricht in de werkplaats onderhoud en reparaties aan de bedrijfsauto’s. Daarnaast is hij regelmatig met grote vrachtwagens onderweg om onder meer gewichten naar locaties te vervoeren waar de kranen aan het werk zijn. “En zo nu en dan mag ik ook zelf al met een kraan werken of die verplaatsen.” Hij creëert zijn eigen kansen en is blij met de mogelijkheden die AB Vakwerk hem daarbij biedt. “Maar als Wajonger heb je een stempel. Mijn streven is om daarvan af te komen. Ik wil graag vooruit en op termijn ook een huis kunnen kopen.”

‘Zoek steeds de uitdaging in je vak’

“Ik heb altijd de uitdaging gezocht in mijn vak.” Dat zegt Han de Leeuw, ruim veertig jaar agri-expert bij AB Vakwerk. “Uitdaging maakt je vak zoveel mooier.” Hij is niet alleen vak-kundig klauwverzorger, maar ook deskundig wat betreft voorkomen en genezen.

De Leeuw woont idyllisch in Krommeniedijk aan de rand van de Zaanstreek, temidden van zestien hectare eigen land waarop zijn schapen lopen. “Dat had ik vroeger niet. In wezen gold dat voor iedereen die bij de Boerenhulp ging werken. Je hebt boerenroots, maar bent ‘boer zonder land’ en je wilt toch graag aan het werk in het agrarische. Bovendien was de beloning goed.” De Leeuw is fulltime klauwverzorger en rijdt met een bus met daarachter een klauwverzorgingsbox naar veeboeren in heel Noord-Holland. “In het begin waren we echt bedrijfsverzorgers. Dat ging om ziektevervanging op bedrijven van 25 tot 40 koeien en daarnaast had je een specialisatie, in mijn geval klauwverzorging. Maar de bedrijven zijn zo groot geworden dat ik aan klauwverzorging een dagtaak heb.” Hij snijdt daarmee meteen een punt aan dat hij benoemd wil hebben. “Tegenwoordig verdien je in de bouw meer, dan wanneer je een heel agrarisch bedrijf waarneemt. AB Vakwerk kan daar niet aan voorbijgaan, wil men een vaste kern behouden die op ieder moment overal in kan springen.”

Door zijn specialisatie heeft De Leeuw ook veel kennis opgedaan van verzorgingsproducten en medicatie. “Ik ben zes jaar uitbesteed geweest aan een bedrijf in voetbadmiddelen. Daarmee reisde ik half Europa rond en kwam op veel probleembedrijven. Ik ben uiteindelijk weer bij het bedrijf vandaan gegaan, omdat hun product niet aan de vraag voldeed.” Met zijn jarenlange opgedane ervaring en kennis heeft hij vervolgens zijn eigen verzorgingsproducten voor schapen-, paarden- en koeienhoeven ontwikkeld en in de markt gebracht. “Dat is een van de uitdagingen van mijn vak. Je bent niet alleen hoeven aan het bekappen, maar je kijkt ook naar huisvesting en voeding. Poten moet het lichaam niet alleen dragen, maar ook beschermen. Als je een gezonde koe hebt, zal ze ook minder mankeren en is ze minder vatbaar. Voorkomen is beter dan genezen.”

Als specialist geeft De Leeuw tevens les in klauwenzorg, zowel via cursussen van AB Vakwerk als aan agrarische scholen. “Als ik jongens krijg voor een opleiding in de praktijk, laat ik ze eerst een paar dagen meelopen. Niet alleen om te kijken hoe ze met het vee omgaan, maar ook met de boer en collega’s. Als je niet met vee om kunt gaan, of je bent niet discreet naar mensen toe, dan ben je ongeschikt voor dit werk.”

‘Levende have laat zich niet dwingen door de klok’

“Leerzaam en goed gefaciliteerd.” Dat zegt Peter Westgeest over de acht jaar waarin hij in de ondernemingsraad zat en over de ondersteuning daarvan vanuit AB Vakwerk. Als voorzitter maakte hij de fusie tussen AB Fryslân en AB Noord-Holland mee en de daaropvolgende reorganisatie. “Onvermijdelijk”, concludeert hij, “maar met de schaalvergroting is het onderlinge contact ook afstandelijker geworden.”

Agri-expert Westgeest woont in Houtigehage en is een geboren Fries. Hij is al dertig jaar in dienst van AB Vakwerk. “Ik heb de middelbare landbouwschool gevolgd, maar na mijn diensttijd was er weinig werk in Friesland. Omdat mijn ouders allebei uit Zuid-Holland kwamen, bedacht ik dat ik daar ook wel zou kunnen aarden. Ik belde naar de vestiging van AB Vakwerk in Hazerswoude-Rijndijk en kon er meteen aan de slag als bedrijfsverzorger.” De liefde én de rust trokken hem echter toch weer terug naar zijn geboortegrond. “Toen heb ik overplaatsing aangevraagd en kon hier meteen in vaste dienst komen.” Westgeest houdt van de afwisseling die het dienstverband bij AB Vakwerk hem biedt. De opgedane contacten zijn overigens vaak blijvend. “Gisteravond belde de weduwe nog van de eerste boer bij wie ik hier in Friesland gewerkt heb. Ze is inmiddels 89, maar belt me ieder jaar nog op om me te feliciteren met m’n verjaardag.”

Rijdt Westgeest langs een bedrijf waar hij in het verleden al eens gewerkt heeft, dan wipt hij even aan en wordt hartelijk ontvangen. “Ik kan er wel een boek over schrijven, maar het was niet altijd even makkelijk. In de loop der jaren heb ik ook psychisch zware adressen gehad. Mensen die ongeneeslijk ziek waren en stierven en waar je dan anderhalf tot twee jaar aan het werk bent, omdat de partner het alleen niet trekt.” Hij heeft ook de zorgvraag zien veranderen. “Vroeger werden mensen ziek vanwege fysieke overbelasting, maar tegenwoordig hebben we veel meer met depressiviteit te maken. Boerenbedrijven zijn steeds groter geworden en boeren zijn door allerlei wet- en regelgeving managers geworden. Dat vraagt van ons als vervangers ook veel meer. Een boer die een been breekt, kan op krukken nog wel de stal in, ons aansturen en zelf de administratie doen. Maar is hij depressief, dan moeten wij ‘m volledig vervangen. En niet voor een paar maanden, maar vaak voor jaren.”

Ondernemingsraden op één lijn

Als ervaren medewerker bezag Westgeest het werk voor de OR als een uitdaging. “We hadden geen bestuurservaring, maar werden vanuit AB Vakwerk goed ondersteund.” Zo werden er trainingen georganiseerd waar OR-leden van vestigingen uit het hele land aan deelnamen. En die contacten kwamen van pas. “De aanloop naar de fusie was een heftige tijd. Als personeel vroegen we ons af: ‘Waarom met Noord-Holland?’ Groningen leek qua ligging veel logischer, maar daar dacht de directie anders over. Als OR’s van Fryslân en Noord-Holland kwamen we toen al heel snel tot het inzicht dat we elkaar moesten opzoeken.” De leden kenden elkaar van de trainingen, dus dat lijntje was kort. “We wilden het beste eruit halen voor het personeel. De secundaire arbeidsvoorwaarden bijvoorbeeld waren verschillend, dus die hebben we op één lijn gebracht en teruggekoppeld naar de directie. Als zij daarmee instemden zouden wij positief adviseren. Daarna was de fusie snel rond.”

De reorganisatie die op de fusie volgde, heeft volgens Westgeest de verhoudingen tussen de werknemers onderling en de bedrijfsvoering wel verzakelijkt. “Maar”, zo relativeert hij, “in mijn werk heb ik te maken met levende have en die laat zich niet dwingen door de klok. Ik word nog regelmatig gevraagd door boeren waar ik vroeger gewerkt heb of ik even bij kan springen. Dat is toch een stuk waardering.”